

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**Κριτήριο 16780****ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)**A1. (Μονάδες 15)**

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

A2. (Μονάδες 10)

«Ο ελεύθερος άνθρωπος ερμηνεύει την τέχνη μόνο με τέχνη, όπως η μουσική σύνθεση ερμηνεύεται από τον πιανίστα.»

Λειτουργία ενεργητικής σύνταξης: τονίζεται το υποκείμενο του ρήματος.

Λειτουργία παθητικής σύνταξης: τονίζεται η ενέργεια/ η πράξη που δηλώνει το ρήμα.

A3. (Μονάδες 25)**ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ****Θετικά αξιολογούνται:**

- ▣ Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.
- ▣ Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.
- ▣ Η κατάλληλη τεκμηρίωση.
- ▣ Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.

Αρνητικά αξιολογούνται:

- ▣ Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.
- ▣ Ένας γενικόλογος πρόλογος.
- ▣ Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.

Έξυπνα και Εύκολα!

- Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:**Ρόλος της Τέχνης στην εποχή μας - οφέλη της για την κοινωνία και το άτομο:**

- μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, είναι ο έρωτας για τη ζωή, με την ευρεία σημασία της λέξης, η έκφραση και το ξεχείλισμα μιας πληρότητας, συνδέει τον άνθρωπο με το μυστήριο της ύπαρξης, γιατί συνιστά μια βαθύτερη ανάγκη έκφρασης και επικοινωνίας του καλλιτέχνη με την εποχή του και το κοινό του,
- απευθύνεται σε ελεύθερους ανθρώπους, που δεν είναι δέσμοι του εφησυχασμού,
- επεκτείνει τα όρια της αντίληψης του ατόμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς του ορίζοντες και εμπλουτίζοντας την εμπειρία του με βιώματα και αγωνίες διαχρονικού χαρακτήρα, αλλά και ευαισθητοποιώντας το απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα,
- καλλιεργεί την ευαισθησία και αναπτύσσει τη δεκτικότητα στα αισθητικά ερεθίσματα του περιβάλλοντος, καθιστώντας το άτομο ικανό να διακρίνει και να βιώνει το ωραίο,
- ψυχαγωγεί και εκλεπτύνει συναισθηματικά το άτομο, απομακρύνοντάς το από την πεζή και αγχογόνα καθημερινότητα,
- συμβάλλει στην ηθική συγκρότηση του ατόμου, προβάλλοντας διαχρονικά πρότυπα,
- φωτίζει τα βαθύτερα κίνητρα των ανθρώπινων συμπεριφορών και συντελεί στην αυτογνωσία και την κατανόηση της ανθρώπινης φύσης,
- προάγει τον πολιτισμό, αποτυπώνοντας συλλογικές αγωνίες και ανάγκες,
- ανανεώνει την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά, αξιοποιώντας δημιουργικά στοιχεία του παρελθόντος και φωτίζοντας τις ιδιαίτερες πτυχές της ταυτότητας και της ιστορικής συνέχειας ενός λαού,
- συνιστά μια «παγκόσμια γλώσσα», οπότε καλλιεργεί την οικουμενικότητα και την αλληλεπίδραση των πολιτισμών,
- κινδυνεύει από τον καταναλωτισμό, την τάση εμπορευματοποίησης και τη μαζική κουλτούρα, αλλά μπορεί να διασωθεί χάρη στην

Έξυπνα και Εύκολα!

πνευματικότητα και την ευαισθησία όσων την υπηρετούν με εντιμότητα και αυθεντικότητα.

Τρόποι εκδήλωσης ενδιαφέροντος των νέων για την Τέχνη:

- τάση να ακολουθούν την τυποποίηση που υπαγορεύει η μαζική κουλτούρα,
- επαφή ως επί το πλείστον με τα «καταναλωτικά προϊόντα» της Τέχνης (βιομηχανία του θεάματος),
- πρότυπα οι «διάττοντες αστέρες» κυρίως της μουσικής και της υποκριτικής,
- φωτεινές εξαιρέσεις όσοι μυούνται στην Τέχνη λόγω προσωπικής κλίσης ή ταλέντου ή/και όσοι γοητεύονται από τις διάφορες «δημοφιλείς» εκφάνσεις της και στη συνέχεια εμβαθύνουν και προβαίνουν σε ποιοτικές καλλιτεχνικές αναζητήσεις,
- πολλοί, ωστόσο, ακολουθούν νέες διαδρομές, αξιοποιώντας τα ψηφιακά και τεχνολογικά επιτεύγματα και δίνοντας φρέσκια πνοή στην καλλιτεχνική δημιουργία.

B. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

B1. (Μονάδες 15)

Τόπος: Θεσσαλονίκη

Χρόνος: Κατοχή – Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Πρόσωπα: η κεντρική ηρωίδα, η μικρή σε ηλικία Ευγενία, και η μητέρα της

Σύνδεση: η συγγραφέας ξεκινά το αυτοβιογραφικό της έργο με μια αναδρομή στο απώτερο παρελθόν της, στη διάρκεια της παιδικής της ηλικίας, όταν, στη διάρκεια της Κατοχής, ζούσε στη Θεσσαλονίκη μαζί με την οικογένειά της. Η αναφορά στην πόλη αυτή με κεφαλαία στην αρχή και στη συνέχεια με το κτητικό «Η Θεσσαλονίκη μου» φανερώνει την αγάπη της για τον τόπο. Οι αναφορές στον χρόνο με λιτούς, αλλά χαρακτηριστικούς όρους (Κατοχή. Πείνα, βομβαρδισμοί και καταφύγια.) σκιαγραφούν μια ζοφερή και απέλπιδα κατάσταση, όπως, εξάλλου, ήταν πραγματικά η ιστορική αυτή περίοδος για όλη την Ελλάδα. Η μικρή Ευγενία είναι βαριά άρρωστη, οπότε η μητέρα της αδυνατεί να τη σηκώσει από το κρεβάτι, για να την οδηγήσει στο καταφύγιο, προκειμένου να προστατευθούν

Έξυπνα και Εύκολα!

από τους βομβαρδισμούς. Μένουν οι δυο τους ολομόναχες και φοβισμένες στο σπίτι, καθώς τα άλλα μέλη της οικογένειας φεύγουν, για να σωθούν (βλέπει τη γιαγιά του και τον πατέρα του να φεύγουνε τρομαγμένοι, με τους άλλους, και το πιάνουνε τα κλάματα). Η μητέρα έχει τη φαινή ιδέα να παρηγορήσει και να διασκεδάσει την κόρη της, βάζοντας στο γραμμόφωνο την Ενάτη του Μπετόβεν. Το σκηνικό μεταβάλλεται αυτομάτως στην αφήγηση. Η έμπνευση της μητέρας συναρπάζει τη νεαρή Ευγενία και σηματοδοτεί γι' αυτήν ένα θαύμα που αποτέλεσε κίνητρο και πυξίδα για την υπόλοιπη ζωή της: την αγάπη για την Τέχνη.

B2. (Μονάδες 10)

Επικρατεί ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής (Δεν ξέρω, αλλά νομίζω - Κατάλαβα - η ιδεολογία ηδική μου – καταφεύγω - Δεν έχω - τίποτα για μένα δεν άλλαξε), ο αφηγητής - πρωταγωνιστής, καθώς είναι η κεντρική ηρωίδα που αφηγείται. Καταγράφει από τη δική της οπτική γωνία (με εσωτερική εστίαση) προσωπικά βιώματα και εξομολογείται βαθύτερα συναισθήματα.

Η επιλογή του συγκεκριμένου τύπου αφηγητή είναι επιτυχημένη, γιατί προσδίδει αληθοφάνεια, φυσικότητα και παραστατικότητα στην αφήγηση, ενώ ο λόγος καθίσταται άμεσος και προσωπικός, αποκτώντας εξομολογητικό τόνο.

B3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Η Ενάτη Συμφωνία του Μπετόβεν αποτελεί έξοχο δείγμα κλασικής μουσικής, που για τη μι-κρή, άρρωστη και φοβισμένη ηρωίδα φαίνεται ως κάτι ονειρεμένο, γιατί:

- ακούει μια μελωδία μέσα στον ορυμαγδό των βομβαρδισμών, του ποδοβολητού, των έντρομων φωνών, του πανικού των ανθρώπων που προσπαθούν να σωθούν
- νιώθει ένα «φτερούγισμα της ψυχής», που της επιτρέπει να «ταξιδέψει» σε κόσμους παραμυθένιους και να εστιάσει στην ομορφιά και στο θαύμα που βιώνει και θα την ακολουθεί εφ' όρου ζωής
- η αντίθεση ανάμεσα στο αίσθημα ανημπόριας κι εγκατάλειψης που σηματοδοτούν οι συνθήκες της κατοχής και η βαριά ασθένειά της και

Έξυπνα και Εύκολα!

στη γλυκιά όψη της ζωής που αντιπροσωπεύει η μουσική της δίνει δύναμη, ελπίδα για το μέλλον, που αρχίζει να φαντάζει ωραίο.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας.

Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.

Υφος: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α' ενικό ρηματικό πρόσωπο).

Ενδεικτική απάντηση:

Θεσσαλονίκη, 10. 2. 1943

Είμαι πολύ άρρωστη. Η μαμά δεν μπορεί να με σηκώσει από το κρεβάτι. Φοβάμαι! Ακούω ανθρώπους να τρέχουνε, παιδάκια να φωνάζουνε, μπόμπες να πέφτουνε... Η γιαγιά κι ο πατέρας μου φύγανε τρομαγμένοι για το καταφύγιο... με πιάνουνε τα κλάματα, δεν μπορώ να κρατήσω τα δάκρυά μου. Η μαμά, για να με παρηγορήσει, βάζει στο γραμμόφωνο την Ενάτη του Μπετόβεν. Και το δωμάτιο γεμίζει μάγια. Κάτι ήχοι απίστευτοι! Η ομορφιά, η ευτυχία εισβάλλουν από παντού. Πού είναι η απελπισία, πού ο τρόμος; Πού οι πανικόβλητοι άνθρωποι; Πού πήγε όλη αυτή η τρομάρα; Πώς έγινε; Τι έγινε; Τι όμορφα που είναι όλα! Να τα λοιπόν τα παραμύθια. Να τα τα πριγκιπόπουλα, οι πριγκηπέσες και οι μάγισσες. Όλα εδώ κοντά μου. Δικά μου. Όλη η μαγεία της ζωής δικιά μου. Σκουπίζω τα μάτια μου, αφήνω τη μαμά να μου αλλάξει πετσέτα στο μέτωπο, της πιάνω το χέρι κιακούω Μπετόβεν. Νιώθω ήδη δυνατή, νιώθω ότι θα τα καταφέρω...

Έξυπνα και Εύκολα!